

RECENZJA

dorobku naukowego, osiągnięć dydaktycznych, popularyzatorskich, organizatorskich oraz współpracy międzynarodowej w postępowaniu habilitacyjnym dr Eweliny Kochanek w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie

Podstawy wykonania recenzji:

- Uchwała Rady Dyscypliny Naukowej „Nauki o Bezpieczeństwie” Wojskowej Akademii Technicznej im. Jarosława Dąbrowskiego nr 28/RDN NoB/2022 z dnia 30 marca 2022 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Ewelinie Kochanek;
- dokumentacja postępowania habilitacyjnego obejmująca: autoreferat; wykaz opublikowanych prac naukowych i twórczych prac zawodowych; informację dotyczącą osiągnięć dydaktycznych i sprawowania opieki naukowej nad studentami, współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi, odbytych staży krajowych i zagranicznych, działalności popularyzującej naukę;
- monografia wskazana jako główne osiągnięcie naukowe;
- publikacje Pani dr E. Kochanek przesłane w formie elektronicznej oraz papierowej.

1. Ocena osiągnięcia naukowego

Pani dr Ewelina Kochanek jako zasadnicze swoje osiągnięcie naukowe wskazała monografię: *Wielowymiarowość interesów energetycznych w dobie transformacji systemowej*, obejmującą 230 stron. Publikacja została wydana w 2021 roku nakładem Wydawnictwa Wojskowej Akademii Technicznej. Recenzentami wydawniczymi pracy byli: prof. dr hab. Bogdan Grenda z Akademii Sztuki Wojennej oraz prof. dr hab. Marian Kopczewski z Akademii Wojsk Lądowych. Opiniowana monografia stanowi niejako zwieńczenie dorobku naukowego Pani dr Eweliny Kochanek i odzwierciedla istotę jej

zainteresowań badawczych, które koncentrują się wokół bezpieczeństwa energetycznego państwa.

Struktura ocenianej pracy obejmuje: wstęp, cztery rozdziały, zakończenie, spis: wykresów, map, rysunków i tabel oraz bibliografię. We wstępie zidentyfikowana została sytuacja problemowa oraz przedstawione zostały założenia metodyczne prowadzonych badań. Określenie obszaru oraz zakresu badań, a także niezwykle skrótowa krytyczna analiza literatury przedmiotu ukierunkowały rozważania na rozwiązanie problemu badawczego w brzmieniu: *Czy transformacja energetyczna ma służyć wyłącznie ochronie klimatu oraz jak wielki jest wpływ wykorzystywania surowców energetycznych i głoszonych postulatów klimatycznych do osiągnięcia celów politycznych i gospodarczych?* (s. 7.). Jako przedmiot badań Autorka przyjęła *interesy energetyczne znaczących aktorów globalnej sceny politycznej, zarówno dotychczasowych importerów paliw kopalnych, jak i ich producentów, w kontekście ich wpływu na gospodarki pozostałych państw* (s. 7.). Badaniami objęty został obszar Unii Europejskiej poszerzony o analizę stosunków energetycznych współczesnych mocarstw: Stanów Zjednoczonych Ameryki, Rosji, krajów zrzeszonych w Organizacji Krajów Eksportujących Ropę Naftową (OPEC - Organization of the Petroleum Exporting Countries) oraz Chińskiej Republiki Ludowej.

Przyjęte założenia metodyczne są w mojej ocenie zasadniczo poprawne, nie mniej jednak zastrzeżenia wnoszę do konstrukcji pytania badawczego rozpoczynającego się od partykuły modyfikującej „czy?” Taka forma, szczególnie w wymiarze naukowym nie jest w mojej ocenie do końca trafna, wobec złożoności badanych zjawisk. Ponadto ze względu na charakter ocenianej monografii zasadnym byłoby, co najmniej wskazanie hipotezy naukowej, która jednoznacznie wyznaczyłaby badane zmienne.

Poszczególne rozdziały monografii zostały skorelowane z przyjętymi założeniami merytoryczno-metodycznymi. W rozdziale pierwszym opisany został współczesny krajobraz energetyczny w obliczu globalnej zmiany systemowej. W tej części pracy scharakteryzowano także zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego, i ich polityczno-ekonomiczno-społeczne implikacje. W rozdziale drugim główny wysiłek skupiony został na opisie lobbingu energetycznego w Unii Europejskiej. Ponadto Autorka odniosła się do założeń polityki klimatyczno-energetycznej Wspólnoty Europejskiej, jak

również zjawiska rzecznictwa interesów na przykładzie odnawialnych źródeł energii i gazociągów Nord Stream 1 i 2. Rozdział trzeci poświęcony został uwarunkowaniom i założeniom transformacji energetycznej oraz analizie stopnia zróżnicowania przejścia na niskoemisyjne źródła energii w poszczególnych państwach członkowskich Wspólnoty Europejskiej. W rozdziale czwartym przedstawiona została problematyka transformacji energetycznej z perspektywy państw i organizacji uważanych za liderów w przedmiotowym obszarze. Jako szczególnie wartościowe uznaję odniesienie się do prezentowanej problematyki w wymiarze politycznym, ekonomicznym, jak i socjologicznym.

Uważna analiza treści poszczególnych części monografii pozwala jednoznacznie stwierdzić, że podjęty przez Habilitantkę temat badawczy jest nie tylko aktualny i ważny, ale ma także istotne znaczenie dla dyscypliny nauki o bezpieczeństwie. Bezpieczeństwo energetyczne jako obszar poznania naukowego wykazuje naturę interdyscyplinarną, charakteryzując się powiązaniem z wieloma dziedzinami i dyscyplinami naukowymi. Zagadnienia, które zostały wyeksponowane przez Habilitantkę w publikacji, dotyczą w szczególności:

- kluczowych problemów bezpieczeństwa energetycznego;
- lobbingu energetycznego z perspektywy UE;
- różnych wymiarów dyplomacji energetycznej;
- roli i znaczenia światowych liderów branży energetycznej w kreowaniu światowej polityki bezpieczeństwa energetycznego.

Wymiernym efektem rozważań zawartych w monografii są sformułowane w treści pracy wnioski z badań przeprowadzonych zarówno w wymiarze krajowym jak i międzynarodowym, które mogą stanowić wskazówki do dalszych interdyscyplinarnych badań w obszarze bezpieczeństwa energetycznego. Monografia, jako że należy do niezbyt licznej gromady pozycji zwartych poświęconych bezpieczeństwu energetycznemu, posiada z pewnością znaczną wartość poznawczą. Pomimo niewątpliwych zalet w ocenianym osiągnięciu naukowym znajdują się także słabsze strony. Zaliczyć do nich przede wszystkim w mojej ocenie należy: brak poszerzonej identyfikacji korelacji bezpieczeństwa energetycznego z pozostałymi wymiarami bezpieczeństwa państwa; niepełna prognoza rozwoju badanych zjawisk,

a także nierównomiernie rozłożone pola badawcze pomiędzy uwarunkowaniami politycznymi, ekonomicznymi oraz społecznymi w poszczególnych częściach publikacji.

W swoich badaniach Autorka wykorzystwała znaczną liczbę materiałów źródłowych. Bibliografia zawiera 305 pozycji literaturowych, w tym 39 monografii i publikacji zbiorowych, 124 artykuły, 47 materiałów źródłowych oraz 95 źródeł internetowych. Ich dobór uważam za właściwy i uzasadniony potrzebami pracy.

Reasumując, wyrażam przekonanie, że monografia pt. „*Wielowymiarowość interesów energetycznych w dobie transformacji systemowej*” wskazana przez dr E. Kochanek jako zasadnicze swoje osiągnięcie naukowe wnosi istotny wkład do dalszych szczegółowych badań dotyczących bezpieczeństwa energetycznego państwa. Ponadto należy jednoznacznie stwierdzić, że wciąż istnieje realna potrzeba publikacji tego typu prac w literaturze przedmiotu. Treści opiniowanej monografii mogą stanowić punkt odniesienia dla dalszych badań naukowych związanych z wielowymiarowym problemem, jakim niewątpliwie od lat pozostaje poprawa bezpieczeństwa państwa, dla którego szczególnie współcześnie, kluczową rolę odgrywa obszar energetyki.

Podsumowując stwierdzam, że monografia dr E. Kochanek pt. Wielowymiarowość interesów energetycznych w dobie transformacji systemowej wskazana jako zasadnicze osiągnięcie naukowe stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie. W mojej opinii spełnia ona w wystarczającym stopniu warunki formalne stawiane osiągnięciom naukowym wymaganym do uzyskania stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

2. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Dorobek naukowy Habilitantki po uzyskaniu stopnia naukowego doktora obejmuje ponad 40 publikacji. Wśród nich znalazły się: 3 monografie, 27 artykuły i recenzje w czasopismach naukowych i popularnonaukowych, 12 rozdziałów i artykułów w wydawnictwach zbiorowych oraz 1 redakcja naukowa monografii wieloautorskiej. Zdecydowana większość z nich jest opracowana samodzielnie. Ponadto w przesłanej do oceny dokumentacji znalazła się informacja o aktywności publikacyjnej Pani

dr E. Kochanek od momentu złożenia wniosku do Rady Doskonałości Naukowej w postaci opublikowanych w 2022 roku dwóch artykułów w czasopiśmie naukowych (E. Kochanek, *Poland's energy transformation in the context of the challenges of the European Green Deal*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, 2022, nr 1. 2. E. Kochanek, *The Role of Hydrogen in the Visegrad Group Approach to Energy Transition*, „Energies” 2022, 15 (19), s. 1-18).

Opracowane prace, Habilitantka publikowała zarówno w krajowej, jak i międzynarodowej przestrzeni naukowej, m. in. w takich czasopiśmie jak: „Geopolitics of Energy”, „Energy Policy Journal”, „Energies”, „Energy Research & Social Science”, „Sprawy Międzynarodowe”. Warto podkreślić, że wybrane czasopiśma, w których opublikowane zostały prace Pani dr E. Kochanek znajdują się w bazie Scopus oraz Web of Science.

Dostrzegalny jest udział prac w języku angielskim w dorobku publikacyjnym Habilitantki. Jest to szczególnie istotne z perspektywy upowszechnienia wyników badań na arenie międzynarodowej.

W przedstawionej dokumentacji znalazła się informacji wskazująca na parametry naukometryczne charakteryzujące dorobek Pani dr E. Kochanek (stan na dzień 14.10.2021 r.), tj.: Baza Scopus (dokumenty - 4; cytowania – 8; h-index – 2), Web of Science (dokumenty - 4; cytowania – 6; h-index – 1), Google Scholar (dokumenty - 9; cytowania – 17; h-index – 3). Nie są to z pewnością wartości imponujące, należy przy tym zauważyć, że po sprawdzeniu powyższych parametrów na dzień sporządzenia recenzji uległy one zdecydowanej poprawie, co należy jednoznacznie podkreślić.

W ramach działalności naukowo-badawczej Habilitantka dwukrotnie pełniła funkcję kierownika zespołu badawczego. Efektem uzyskanych wyników badań było opublikowanie dwóch monografii autorskich: E. Kochanek, E. Kochanek, *Podstawy bezpieczeństwa energetycznego państwa*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Humanistycznego US Minerwa, Szczecin 2014, ss. 176 oraz E. Kochanek, *Geopolityka energetyczna współczesnych państw*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Humanistycznego US Minerwa, Szczecin 2016, ss. 245. Ponadto uczestniczyła także jako członek w pracach dwóch zespołów badawczych realizujących projekty

finansowane przez MNiSW, w ramach badań statutowych Uniwersytetu Szczecińskiego.

Biorąc pod uwagę dotychczasowy dorobek publikacyjny Pani dr E. Kochanek, można wnioskować, że posiada ona zarówno umiejętności do samodzielnej pracy naukowej, jak i kwalifikacje do pracy w zespołach naukowo-badawczych.

W ramach działalności naukowej Habilitantka, jak wskazuje w autoreferacie współpracuje z szeregiem towarzystw i stowarzyszeń naukowych, będąc jednocześnie członkiem zwyczajnym Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego, gdzie pełni funkcję przewodniczącej Komisji Infrastruktura i Przemysł oraz skarbnika oddziału szczecińskiego.

Za prowadzoną działalność naukową Pani dr E. Kochanek została wyróżniona, jak należy domniemywać w 2022 roku, indywidualną nagrodą II stopnia Rektora Uniwersytetu Szczecińskiego za szczególne osiągnięcia naukowe (*Wykaz aktywności od momentu złożenia wniosku do Rady Doskonałości Naukowej*).

Dbając o własny rozwój naukowy Habilitantka odbyła również trzymiesięczny staż naukowy w Wojskowej Akademii Technicznej (01.09–30.11.2020 r.). Niestety w dostarczonej dokumentacji brak jest informacji o zagranicznych stażach naukowych, które szczególnie w obecnych uwarunkowaniach funkcjonowania szkolnictwa wyższego w Polsce byłyby szczególnie wskazane.

Przedstawiony do oceny wykaz opublikowanych prac naukowych i badawczo-naukowych potwierdza aktywność naukową Habilitantki w zakresie badań oraz jej aktywność publikacyjną, co niewątpliwie stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej nauki o bezpieczeństwie i spełnia warunki formalne stawiane osiągnięciom wymaganym do uzyskania stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

3. Ocena osiągnięć dydaktycznych

Habilitantka jest doświadczonym dydaktykiem. Do momentu złożenia wniosku przeprowadziła ponad 2 300 godzin zajęć w formie: wykładów, seminariów i ćwiczeń. Odbywały się one w systemie dziennym oraz zaocznym na studiach I i II stopnia,

obejmując swym zakresem problematykę: bezpieczeństwa energetycznego, polityki energetycznej UE, zarządzania kryzysowego, logistyki w sytuacjach kryzysowych, zarządzania logistycznego w sytuacjach kryzysowych, protokołu dyplomatycznego, bioterroryzmu oraz polityki wewnętrznej RP po 1989 roku. Ponadto Pani dr E. Kochanek prowadzi konwersatoria w języku angielskim o nazwie: Energy security in global and local systems. Habilitantka posiada także, ale niezwykle skromne doświadczenie w prowadzeniu zajęć w ramach programu Erasmus + (jedna wizyta dydaktyczna na Uniwersytet Marmara w Istambule w Turcji w dniach 02.06.-07.06.2019 r.), gdzie przeprowadziła 8 godzin wykładów).

Pani dr E. Kochanek kierowała dotychczas 25 pracami kwalifikacyjnymi, z tego: na kierunku studiów bezpieczeństwo wewnętrzne w Szczecińskiej Szkole Wyższej Collegium Balticum - 4 prace licencjackie, natomiast na kierunku bezpieczeństwo narodowe Uniwersytetu Szczecińskiego 21 prac licencjackich. Na dzień złożenia wniosku sprawowała opiekę promotorską nad 14 studentami. Ponadto, jak wskazano w przesłanej dokumentacji od momentu uzyskania stopnia doktora recenzowała kilkanaście prac licencjackich (brak szczegółowych informacji w przedmiotowym zakresie). Habilitantka jeden raz, w latach 2018–2020 pełniła funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Krzysztofa Jaskólskiego, „*Wpływ edukacji w klasach mundurowych o profilu wojskowym na system bezpieczeństwa narodowego*”, prowadzonym na Wydziale Cybernetyki WAT. Doceniając wysiłek wniesiony w promocję kadr, ten obszar aktywności Pani dr E. Kochanek należy uznać jednak za skromny, wskazując jednoznacznie na brak doświadczenia w kierowaniu opracowaniem prac magisterskich.

Odnosząc się do aktywności dydaktycznej Pani dr E. Kochanek należy wskazać, że od 2014 roku jest członkiem kierunkowego zespołu do spraw jakości kształcenia, gdzie przez 5 lat odpowiadała za jakość kształcenia na II – stopniu Bezpieczeństwa Narodowego. W tym czasie brała czynny udział w modyfikacji programów kształcenia na II stopniu studiów na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe. Od maja 2021 roku pełni także funkcję kierownika kierunkowego zespołu ds. jakości kształcenia. Od 2019 roku jest jednocześnie członkiem Rady Instytutu Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie oraz członkiem Rady Dydaktycznej Wydziału Nauk Społecznych US. W latach 2012–2021

była i w dalszym ciągu pozostaje opiekunem roku i praktyk studenckich. Ponadto jest członkiem Komisji Antymobbingowej Uniwersytetu Szczecińskiego w kadencji 2020-2024.

Wykazane powyżej osiągnięcia dydaktyczne wskazują, że Habilitantka posiada wystarczające doświadczenie dydaktyczne wymagane w procesie ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego.

4. Ocena osiągnięć organizacyjnych i popularyzatorskich

Habilitantka brała aktywny udział w konferencjach naukowych, zarówno krajowych, jak i międzynarodowych, wygłaszając samodzielne referaty na dziesięciu z nich. Ponadto jako współautorka uczestniczyła aktywnie w trzynastu konferencjach i jednym seminarium naukowym. Poza tym zgłosiła dziewięć samodzielnych referatów do materiałów konferencyjnych, w tym cztery do konferencji międzynarodowych oraz pięć do materiałów konferencji krajowych. Wszystkie ww. referaty po uzyskaniu pozytywnych recenzji zostały umieszczone w materiałach pokonferencyjnych. W ramach działalności naukowej Habilitantka aktywnie uczestniczyła w czterech komitetach organizacyjnych konferencji krajowej oraz była członkiem komitetu organizacyjnego dwóch konferencji międzynarodowych.

Pani dr E. Kochanek jest doceniana, jako ekspert w lokalnym środowisku, czego dowodem jest jej aktywność w mediach np. wywiad dla regionalnej stacji radiowej *Twoje Radio*, którego udzieliła 14 stycznia 2021 r. na temat budowy gazociągu Balitic pipe i zagrożeń bezpieczeństwa energetycznego Polski spowodowanych przez budowę Nord Stream II.

Dokonując reasumpcji dotychczasowej aktywności organizacyjnej i popularyzatorskiej Pani dr E. Kochanek, stwierdzam, że spełnia ona w wystarczającym stopniu wymagania stawiane osobom ubiegającym się o stopień naukowy doktora habilitowanego.

5. Ocena współpracy międzynarodowej

Habilitantka wykazuje się aktywnością na arenie międzynarodowej. Cyklicznie raz w roku dla studentów studiów I stopnia kierunku bezpieczeństwo narodowe Uniwersytetu Szczecińskiego organizuje wyjazdy studyjne do nieczynnej już elektrowni atomowej w Lubminie koło Greifswaldu w Niemczech. Do działalności w obszarze współpracy międzynarodowej należy zaliczyć także wykazany uprzednio udział w międzynarodowych konferencjach naukowych oraz wspomniany wyjazd dydaktyczny w ramach Programu Erasmus+.

Należy stwierdzić, że biorąc pod uwagę czasookres poddany ocenie, dotychczasowe osiągnięcia Habilitanta w zakresie współpracy międzynarodowej są skromne, w minimalnym stopniu wypełniające oczekiwane rezultaty.

Wniosek końcowy

Habilitantka jest osobą o wymiernym dorobku naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym. Mieści się on w zakresie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Za najważniejsze z osiągnięć Habilitantki należy uznać dorobek poświęcony bezpieczeństwu energetycznemu państwa.

Podsumowując, po zapoznaniu się z kompletem dokumentacji, autoreferatem, całokształtem dorobku naukowo-badawczego oraz wybranymi publikacjami – zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa – **wniosuję o podjęcie pozytywnej uchwały** w sprawie dalszego procedowania wniosku Pani dr Eweliny Kochanek dotyczącego nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

.....
T. Jankowski
.....

